

Baş məqalə
Ötən illərin gəncləri
Betti Bleyer, redaktor

Mənbə: Azerbaijan International jurnalı - AI 7.4 (Qış 1999)
© Azerbaijan International

Artıq biz "yeni əsrin dönümündəyik." Heç bir iri miqyaslı uğursuzluq olmadan. Y2K (2000-ci il) böhranı baş vermədən. Heç bir məhvədicə təbii fəlakət, terrorist aktlar insanlığa məlum olan bu bayramı qlobal şəkildə qeyd etməyə mane ola bilmədi, amma şübhəsiz ki, çoxlarımız yeni ildə açılan atəşfəşanlıq zamanı nəfəsimizi saxlayıb nəyin baş verəcəyini səbirsizliklə gözləyirdik. Ümid edək ki, bu cür dinc mehribanlıq və dostluq üzümüzə gələn illərin nişanəsidir.

İlk dəfə "əsrin dönümü" ifadəsini eşitdiyim vaxt xatirimdədir. 50-ci illərin sonları idi. Bu ifadəni qrammatika müəllimimin işlədib-ışlətməməsi dəqiq yadımda deyil. Bəlkə də o işlətməmişdi, lakin onda mən ürəyimdə, həmin vaxta qədər yaşayıb-yaşamayacağımı hesablamaqla məşğul idim. Yay gözlədiyi müddət ona bir ömür qədər uzun görünən, 30 yaşından yuxarı hamını "antik" hesab edən bir uşaq illəri və onillikləri necə hesablaya bilər? Vaxtı saxlamaq olmur. Lakin ən nəhayət özüm üçün hesabladım ki, bəxtim gətirib, yeni əsri qarşılamaq mənə də qismət olacaq. Nənəm artıq mənim 2000-ci ilə çatmaq üçün yaşamalması üçün yaşadığım qədər yaşamışdı.

Əlbəttə, ABŞ prezidenti Bill Klinton minilliyin astanasında xatırladığı kimi 2000-ci adlandırdığımız il hesablanmağa başlanıldığı ildən asılı olaraq süni hesablama. Bu il müsəlmanlarda 1420, hindularda 1921, buddistlərdə 2543-cü ildir. Mayyalar özlərinin 5119-cu ilini qarşılayır, yəhudilərin təqvimini isə 5760-cı ili göstərir. İstədim Klintonun siyahısına daha bir fakt əlavə edim: təxminən 25 milyon azərbaycanlıların yaşadığı İranda indi 1378-ci ildir. Onun şimalında, Azərbaycan Respublikasında isə CNN-in televiziya kameraları digital saatın 2000-ci ili göstərdiyi ötəri anı bütün dünyaya yayımladı. Arxa planda isə atəşfəşanlıq Xəzər dənizini işıqlandırır.

Hansı təqvim işlətməyimizdən asılı olmayaraq bu əsrdə iki fenomenal hadisə baş vermişdir ki, gələcək əsr və minilliklərin heç birində təkrar olunmayacaq. Birincisi insanın kosmosda tədqiqatı, xüsusilə 1969-cu ildə ayda gəzintisidir. Sovetlərin Yuri Qaqarini 1961-ci ildə yerin orbitinə çıxarmalarına baxmayaraq, amerikalı Nil Armstronqun ayda gəzintisi unudulmazdır. Onun oradan yerə göndərdiyi sözlər hələ də qulaqlarımızda əks-səda verir: "İnsan üçün balaca bir addım, bəşəriyyət üçün isə nəhəng sıçrayış." Bu insanda ağılasığmaz tədqiqatların mümkünlüyünə inam yaratdı.

Kosmos tədqiqatı, təbii ki, Qərblə Sovet İttifaqı arasındakı sürətlə silahlanma və təbliğat ilə kəskin sürətdə bağlıdır. Hər iki tərəf siyasi-iqtisadi sahədə öz üstünlüyünü sübut etməyə çalışırdı.

İkinci fenominal hadisə 1991-ci ildə Sovet İttifaqının dağılması oldu. Bu azərbaycanlılar da daxil olmaqla əksər sovet ölkələri, hətta onun məhv olmasını arzulayanlar üçün belə təsəvvür edilməz hadisə idi. [Aİ 7.3, 1999-cu il payız nömrəsində "Ağlagəlməz hadisə - Sovet İttifaqının Dağılması" məqaləsinə bax.] Bu nömrədə nəşr olunan prezident Heydər Əliyevlə müsahibədə o, Sovet İttifaqının dağılmasının belə sürətlə, "faktiki bir gecədə" baş verməsinə heyretini bildirmişdir. Bu tarixi hadisə möhkəm müdafiyyə malik olmasına baxmayaraq siyasi sistemlərin zəifliyini sübut etdi.

Yeni əsrin və minilliyin gəlişi ilə Roman allahı Yanusun eyni zamanda həm qabağa həm də geriyyə baxdığı kimi, əksəriyyətimiz gələcəkdə nə baş verəcəyini bilmək üçün keçmişimizə nəzər salırıq. Bizi yaradan bioloji, mədəni, iqtisadi, siyasi və sosial qüvvələr nələndir? Bu cığır bizi hara aparır?

Bu nömrəmiz müsahibə əsasında Azərbaycanın tanınmış adamlarının uşaqlıqlarının necə keçməsi və onların özlərinəməxsus karyeralarının formalaşmasına təsir edən amillərə həsr olunmuşdur.

Adamlar dönə-dönə onların həyatına təsir edən ən güclü amili bir sözlə təkrar edirdilər - səmimilik. Onlar sənət yolu seçməkdə onlara müəllimin, valideynlərin, ailə dostunun dəstək vermələrini və qayğı göstərmələrinə etiraf edirlər. Diplomatiya sahəsində karyera qazanan Ramiz Abutalıbov deir: "Mənim riyaziyyat müəllimim çox sərt olduğundan tarix müəllimimi daha çox sevirdim. Ona görə də riyaziyyatı deyil, məhz tarixi seçdim."

Nə kasıblıq, nə də ki cəmiyyətdəki üstünlük həlledici faktor ola bilməyib. Bu fakt bu onillikdə Ermənistan ilə müharibə nəticəsində arzuolunmaz şəraitdə yurdsuz-yuvasız yaşamağa məcbur olunmuş yüz minlərlə gənclər üçün ruhlandırıcı amildir. Bu günlərdə qaçqınlar yeni icmalara yol tapmağa, yeni şəxsiyyət kimi formalaşmağa, yeni gəlir mənbəyi və təhsil almaq imkanı əldə etməyə can atırlar. Şübhəsiz, onların həyatı alt-üst edilmiş və özləri çox çətin vəziyyətə salınmışlar. Ancaq məlumdur ki, əgər tarix bizə nəyi isə öyrətmək istəyirsə, bunu bərpa edilməz zərər hesabına etməyə də bilər.

Müsahibə aldığımız adamların əksəriyyəti həyatları boyu qiraətin, tarixi, siyasi və coğrafi sərhədləri aşaraq onların dünya görüşlərini artıran kitablara yüksək qiymət verməyin mühümlüyünü qeyd etdilər. Bəziləri indiki gənclərin onlar qədər qiraət etməməyindən şikayətlənir.

Demək olar ki, hamısı gənclərdən nikbinliklərini və inamlarını qoruyub saxlamağı rica etdilər. Rüstəm İbrahimbəyov bir rejissor kimi qeyd edir: "Əmin olun ki, məhəbbət, həqiqət və xeyirxahlıq mövcuddur. Əgər ideal qadınla rastlaşmamisənsə, bu o demək deyil ki, dünyada məhəbbət adlı məvhum mövcud deyil. Ana torpağınla yaxud hökumətlə problemin varsa, həvəsdən düşərək fikirləşmə ki, sən öz xalqını sevməməlisən. Əgər dostun sənə xəyanət

edibse, fikirləşmə ki, dostluq yalandır. Həyatda ən böyük faciə ikiüzlülük və ümitsizlikdir, ona görə də heç vaxt ümidini itirmə.”

Biz razı. Və bu minvalla biz yeni ilin, yeni əsrin, yeni minilliyin qeyri-müəyyənliyinə daxil oluruq. Arzumuz budur ki, bəşəriyyətin əbədi yoldaşı - Nikbinlik və Ümid - bizim ən güclü İlhamımız və İnamımız olmaqda davam etsin.

Tərcümə: Aynurə Hüseynova
Veb üçün hazırlayan və redaktə edən: Arzu Ağayeva